

1007 This text was originally a lecture delivered at Henrik Gabriel Porthan's (1739–1804) anniversary. Porthan was a professor of eloquentia and poetry at the University of Turku and is especially remembered for his work on the topics of Finnish folk poetry and history. In 1779 he made a journey to Göttingen where he was strongly influenced by A.L. von Schläzer. Klinge 1989; Tarkiainen 2000/2012. (TS)

The manuscript has not been preserved. The text has been published as Castrén 1849 and 1858b. This publication follows the version of 1849 except that misprints have been corrected. The editor of *Litterära soiréer* changed and unified the spelling of Castrén's original manuscript (e.g. äga > ega), which can be noticed at the few points where he has not done this. Cf. also Castrén's letter to D.E.D. Europaeus, Irkutsk, March 10, 1848, partially published in Finnish in the newspaper *Suometar* 17/1848 (April 28, 1848).

For an earlier version of some parts of the lecture, see Castrén's travel diary (1 Sept. 1845), published in a later volume of this series.

1008 Pe(h)r Brahe (1602–1680) was a Swedish nobleman who held several of the most influential offices of Sweden in the 17th century. He was Governor General of Finland 1637–1640 and 1648–1654. In Finland, he is remembered especially for his attempts to promote the economy of the area. The university

5 Hvar låg det Finska folkets vagga?¹⁰⁰⁷

Föredrag, hållet i Universitetets Solennitetssal, den 9 November 1849.

Mina Herrar och Damer! – Denna dag står tecknad i Finlands häfder såsom en af de ljusa, glada dagar, som af försynen blifvit vår högskola beskärda. Det är i dag Porthans födelsedag. Vid detta universitet har ej funnits ett namn, som i glansfull ära skulle öfverstråla namnet Porthan. Med detta namn börjas ett nytt tidskifte uti vårt universitets och hela vårt lands annaler. Pehr Brahe¹⁰⁰⁸ grundade ett Universitet i Åbo och Porthan döpte det till ett Finskt Universitet. Han var den förste, som höjde sin stämma för odlingen af fosterlandets språk, häfder, skaldekonst och hela litteratur, och han var äfven den förste, som med allvar lade hand vid verket. Porthan har såsom vetenskapsman verkat i många rigtningar, men under all sin verksamhet har han i främsta rummet haft fosterlandet för ögonen, och sin största ära har han hos efterverlden skördat såsom Finlands häfdatecknare.¹⁰⁰⁹

Det är till en icke ringa del aktningen för den store mannens minne, som förmått mig att på denna hans födelsedag till föremål för min framställning välja ett ämne, som eger både ett fosterländskt och ett historiskt innehåll. Denna fråga, hvarpå jag utbeder mig att för några ögonblick få fästa uppmärksamheten, lyder så:

Hvar låg det Finska folkets vagga?

Det är en fråga, som både i äldre och nyare tider utgjort ett viktigt föremål för lärda mäns forskning.¹⁰¹⁰ Historieforskare, språkforskare, naturforskare hafva hvar på sin väg sökt utreda denna dunkla fråga. Få ämnen hafva blifvit så mångsidigt behandlade som detta, och likväl veta vi ännu i dag föga mera än intet om

vår härkomst.¹⁰¹¹ Med anledning af de vidunderliga meningar, som häröfver stundom blifvit uttalade, har sjelfva denna undersökning råkat i vanrykte och blifvit föremål för den hårdaaste af all kritik – för åtlöjet. Trottsande till och med denna kritik, fördristar jag mig att här inför en bildad allmänhet uttala mina tankar i ämnet. Skulle min framställning misslyckas, så beder jag att felet icke skall tillräknas ämnets beskaffenhet, utan min oförmåga att behandla detsamma.

Huru min framställning af ifrågavarande ämne äfven kommer att utfalla, så hoppas jag att det i intet fall bör kunna ställas vid sidan af de lärdas undersökningar om paradiset läge och mensklighetens gemensamma härkomst ifrån Adam och Eva.¹⁰¹² I vår tid äro så beskaffade undersökningar högst osmakliga, emedan de ej leda till annat än luftiga, haltlösa fantasier. Här kan derföre icke blifva fråga om den Finska stammens första, paradisiska hem, utan jag skall blott bjuda till att påpeka den plats på jorden, der denna stam ännu lefde osöndrad i en grupp eller liksom en folk-familj.¹⁰¹³ Såsom bekant är, hafva de Finska folken ända ifrån den tid, de ega en tillförlitlig historie, lefvat vidt skillda från hvarandra, somliga i Asien, andra i olika delar af Europa. Man har funnit spår af dem i Skandinavien och Danmark, i Tyskland och England. En icke ringa yta af Ryssland och västra Sibirien bebos ännu i dag af Finska folkslag. Den egentliga kärnan af Ungerns befolkning tillhör likaså den Finska stammen. Berömda forskare hafva yttrat den förmodan, att till och med Spaniens äldsta invånare, *Iberer* och deras afkomlingar, de så kallade *Baskerna*, äro af Finsk härkomst.¹⁰¹⁴ När man för sin betraktelse framhåller dessa från hvarandra fjerran belägna nejder, hvilka utgjort sätet för Finska folkslag, så kan man ej värja sig för frågan: på hvilket ställe af jorden lefde dessa folkstammar ännu förenade med hvarandra? Det är ur denna synpunkt, jag ärnar behandla frågan om det Finska folkets vagga.

För en närmare utveckling af ämnet är det af högsta vikt, att åtminstone i största allmänhet vidröra Finnarnas

was founded in Turku during Brahe's period in office. Teerijoki 2001. (TS)

1009 In fact, Porthan was convinced that the Finnish language would disappear sooner or later, and he had no ideological programme to prevent this development. His attitude towards Finnish folk poetry was also rather negative. Klinge 1989: 45–48. (TS)

1010 Before Castrén's time there had been several different original homelands proposed for the Finns. Originally it had been sought on a biblical basis and Finns were considered to be related to Scyths. Porthan abandoned that approach and, in his explanations of Paulus Juusten's (ca. 1520–1575) Chronicle of the Bishops of Finland, states that there is no doubt that Finns originally lived between the Caspian, Baltic, and White Seas. Closer to Castrén's time, Julius Klaproth placed the original homeland in the Ural Mountains. When Castrén refers to the theories that had made the whole problem ridiculous in some people's eyes, he may mean D.E.D. Europaeus's hypotheses, published in the newspaper *Suometar* in 1847. Porthan 1799: 71; Klaproth 1823: 182; Europaeus 1847; on explanations of the origin of Finns, see Kemiläinen 1993: 31–37, 46–53, 68–75; Häkkinen, K., 1996: 65–67; Fewster 2006: 100–101. (TS)

1011 The question about the "original homeland of the Finns" maintained with slight modifications its central position

in Finnish (pre)history writing until the 1970s. Thereafter it has been formulated otherwise, when it has become clear that there is no single original homeland from where the Finns as a developed, unified nation would have departed, but there were several different waves of migration that brought new inhabitants to the area of present-day Finland. See, e.g., Aspelin 1885: 54–56; Setälä 1923: 160; Tallgren 1931: 141–144; Kivikoski 1961: 109–121; Salo 1984: 220; Kulonen 2002; Norio 2002; Carpelan 2002; Häkkinen, J., 2010; Halinen 2015. (TS)

- 1012 From the early Middle Ages to the 16th century, history-writing was based on the Bible. It influenced the viewpoints of history still in 17th-century Scandinavia. Litzen 1983: 24–27; Kemiläinen 1993: 31–37, 55; Korhonen 1986: 25–26; Alkarp 2009: 67–69; Fewster 2006: 54. (TS)
- 1013 The idea of a shared original homeland was a logical consequence of the idea of language kinship. It was established in the Finno-Ugrian case by the early 18th century. Korhonen 1986: 28–33; Kemiläinen 1993: 46–53. (TS)
- 1014 One of the scholars who proposed a relationship between Basque and the Uralo-Altaic languages in the early 19th century was Christian Gottlieb von Arndt (1743–1829) in his work on the relationships between European languages in 1818. Morvan 1996: 31, 273; Deutsche biographische Enzyklopädie 1: 215. (TS)

och hela den Finska stammens släktskaps-förhållanden. I detta afseende äro likväl de lärdas meningar mycket delade. Ty då några hänföra Finnar och deras stamförvandter till den *gula* eller *Mongoliska* rasen, anse åter andra, att de böra räknas till den *hvita*, den *Kaukasiska* eller *Indoeuropeiska* rasen, och ännu andra antaga en *nordlig* eller *polar-ras*, hvartill de räkna både Finnar, Samoieder och många andra bland nordens folk.¹⁰¹⁵ Mig vill det synas, såsom skulle de Finska, de Turkiska och Samojediska folken bilda en inom sig slutna grupp, hvilken så till sägandes utgör en förbindande länk mellan de *gula* och *hvita*, de Mongoliska och Kaukasiska raserna. Huru härmed äfven må förhålla sig, så är det åtminstone säkert, att ett bestämdt släktskapsförhållande eger rum mellan nysnämnda tre folkstammar: den Finska, Turkiska och Samojediska.¹⁰¹⁶ Släktskapen mellan Finnar och Turkar har i sjelfva verket redan länge varit af språkforskare antagen, och äfven bland naturforskare har Prof. Retzius¹⁰¹⁷ i Stockholm nyligen på det bestämdaste erkännt nämnda släktskap. Hvad åter den Samojediska stammen beträffar, så har väl dess förvandtskap med Finnarna ur den naturvetenskapliga synpunkten stundom blifvit betviflad, men språkforskaren kan ej annat än tillerkänna äfven Samojederna ett gemensamt ursprung med både Finnar och Turkar eller Tatarer.

Det kan här ej blifva fråga om att för nyss antydda släktskaps-förhållande åberopa några bevis, allraminåt sådana, som grunda sig på språkliga och naturvetenskapliga undersökningar. Mera egnande vore det för tillfället, att vidröra förvandtskapen i de förrberörda folkens seder och lefnadssätt, i religions-kulten, i känslö- och föreställnings-sättet; men då äfven detta skulle leda utöfver gränserna för närvarande framställning, vill jag denna gång endast fästa uppmärksamheten vid en omständighet, som framför andra synes mig vigtig och anslående. Det är den obegränsade, öfvernaturliga tro, som dessa folkstammar hyste och till en del ännu hysa för sångens undergörande makt. Med sången trodde de sig kunna besegra hvarje fiende, afböja hvarje fara, bota hvarje sjukdom, tjusa ormar, tämja vilddjur, och med ett

ord åstadkomma det omöjliga. Enligt deras föreställning voro sång och vishet samma sak, och de skattade ingen förmåga så högt som denna. Huru stor tillit de äfven satte till svärdet, så tillerkände de likväl åt sången en vida större makt. Vi läsa i våra gamla runor, att de allratappraste hjeltar verkade mera med sina sånger, än med sitt svärd, och om de någon gång under sina idrotter råkade förgäta blott ett enda ord, så kunde ingen makt mera hjälpa dem, utan det saknade ordet måste uppsökas, om det ock låg fördoldt i Wipunens graf eller i Tuonis dystra rike. Alldeles i samma anda qväda äfven vilda Tatarer och Samojeder om mäktiga hjeltar, som begifva sig bakom länder och haf, för att komma i besittning af det allmäktiga ordet, den allt besegrande sången och visheten. Så underbart mäktig och hänförande var sången enligt de gamla Finnarnas föreställning, att de trodde sjelfva Gudarna lyssna förtjusta till sångens toner, och likaså förtälja äfven Tatarernas sagor, att himmelens sju Gudar, sittande på en molnspets, låna sitt öra åt de dödligas qväden, att sjelfva underjordens mörka makter ila till ljusets rymder, för att hugsvala sig vid ljudet af harpans toner.

Denna utomordentligt tjugusande kraft troddes i synnerhet ligga fördoldt i de magiska eller trollsångerna. Utom dem ega nämnda folk ett stort förråd äfven på lyriska och episka sånger. Hvardera slaget af qväden skulle lemna ett rikt ämne till jemförande betraktelser, men jag kan här endast i få ord vidröra de allmänna beröringspunkter, som nämnda qväden erbjuda hos de omförmälda folkstammarna. Hvad först de lyriska sångerna beträffar, så hafva de fullkomligt enahanda character såväl hos Finnar och Samojeder, som hos hedniska Turkar eller Tatarer. Såsom man redan kan sluta af dessa folkslags yttre läge, så har man ej i deras qväden att söka glada, tjugusande drömmar om lycka och sällhet, utan de äro – dessa qväden – att liknas vid djupa suckar, frampressade ur ett lidande, sorgbetyngt hjerta. ”Min harpa”, så qväder den Finska sångmön,

- 1015 Peoples of the Arctic region were conceived as a group by, e.g. J.G. von Herder. The Mongolic theory was established above all by Johann Friedrich Blumenbach (1752–1840). For an overview of these differing viewpoints in different periods of time, see Kemiläinen 1993: esp. 56–57, 65, 107–135. (TS)
- 1016 In Castrén’s time, above all, Wilhelm Schott (1807–1889) and Ferdinand Johann Wiedemann (1805–1887). Korhonen 1986: 60–61. (TS)
- 1017 Anders Retzius (1796–1860): a Swedish anatomist who developed the cephalic indexes used to define human races in the 19th and 20th centuries. He had just given a presentation on the skull forms of the inhabitants of the north at the fourth Scandinavian meeting of natural scientists in Kristiania in 1844, and it had been published both in Swedish, French, and Dutch. Hanson 1998 (<https://sok.riksarkivet.se/SBL/artikel/6598>). (TS)

- 1018** The quotation comes from *Eräkummainen kantele*, the first song of the folk-song collection *Kanteletar*, published by Elias Lönnrot in 1840: 'Soitto on suruista tehty, / Murehista muovaeltu: / Koppa päivistä kovista, / [Emäpuu ikipoloista, /] Kiellet kiusoista kerätty, / [Naulat muista vastuksista. /] Sentä ei soita kanteleni, / Ei iloitse ensinkänä, / [Soitto ei soita suosioiksi, / Laske ei laatuista iloa, /] Kun on huolista kuvattu, / Murehista muovaeltu. *Kanteletar*: 1. (TS)
- 1019** In Castrén 1858b there is a footnote here: *Nordiska Resor och Forskningar. Andra Bandet*; ss. 176 ff. See Castrén's 1841–1844 journey in this series.
- 1020** The oral, epic poetry of the Tundra Nenets reflects a patrilineal system of relations, in which parents decide marriages and the married wife moves to her husband's parents' nomadic village (*kotakylä*). Marriage with its positive and negative consequences is a main theme of epic poetry. Women's position is not as unambiguously poor as Castrén describes it: mistreatment of a wife leads unavoidably to her rescue from the village. Women moving to different kinship groups often represent in the poems knowledge based on kinship and constructing solidarity that men do not possess. Пущкарева 2000; Lukin 2015. (KL)

"Min harpa är af sorger bildad,
Af bekymmer sammanfogad,
Kupan gjord af onda dagar,
Strängarna af sorger snodda;
Derför ej min harpa klingar,
Ljuder ej i glädjetoner,
Att hon är af sorger bildad,
Af bekymmer sammanfogad."¹⁰¹⁸

Sådan är den Finska harpans natur. Den eger sällan något ljud för glädjen, men låter oss deremot i tusende variationer förnimma människohjertats sorger och lidanden. Samma vemodsfulla skaplynne röja äfven Samojedernas och Tatarernas lyriska utgjutelser. Jag har förut¹⁰¹⁹ meddelat allmänheten några prof på Samojedernas sånger, bland hvilka en lyder sålunda:

"Då jag blef till hustru tagen,
Bittert sörjde jag mitt afsked
Från min hulda fostrarinna;
Men en liten tid jag lefde
Med min man, den ädle vännen,
Och min hela sorg förglömde.
Förr jag tänkte så: det ges ej
Någon annan afskeds-smärta,
Än att skiljas från sin moder,
Men nu kom också en annan:
Han dog bort, den ädle maken,
Och jag sörjer honom mera,
Än jag förr min moder sörjde.
Utom mig har efterlemnat
Fyra späda barn i hemmet;
O! när skola vi förgäta
Sorgen efter den försvunna?
Nu på sådant sätt jag lefver,
Att jag hälften af min smärta
Söker genom sånger skingra,
Men med tårar andra hälften
Af min djupa sorg förmildra."¹⁰²⁰

Om denna sång har redan af andra den åsigt blifvit ytt-rad, att den, öfverflyttad i Finsk drägt, ingalunda skulle kunna skiljas ifrån genuint Finska sånger, och detsamma kan äfven sägas om de flesta andra bland Tatarernas och Samojedernas sånger. Men en så stor öfverensstämmelse kan ej vara blott tillfällig, utan det grundar sig helt visst på en förvandtskap emellan folken.

På en sådan förvandtskap tyda äfven flera öfverensstämmelser i de förrberörda folkens *episka* eller *hjeltesånger*. Redan sjelfva ämnet för nämnda sånger är af fullkomligt enahanda beskaffenhet. I de Finska hjeltesångerna utgör vanligen ungmöns hand det yttersta målet för hjeltarnes bragder. Samma thema genomgår äfven Turkarnes och Samojedernas sånger. Det gifves äfven bland dem knappt en enda, der hjeltebragden icke ytterst afser besittningen af en genom skönhet, börd och rikedom frejdad jungfru. Sannt är väl, att detta ämne äfven blifvit af flera europeiska folkslag besjunget, i synnerhet under riddare-lifvets sköna tidehvarf; men det är naturligt, att Asiens vildar ej kunnat uppfatta ämnet ur samma synpunkt, som Europas bildade nationer. Hvad särskildt den nyssnämnda riddare-tiden beträffar, så var hjeltebragden vid denna tid blott ett medel, hvarigenom riddaren ville försäkra sig om ungmöns kärlek och tillgifvenhet. Efter att i årtusenden hafva försmäktat under ett ok af trældom och förnedring, hade qvinnan omsider genom kristendomens öfver barbariet vunna seger fått en af sina heligaste rättigheter sig tillerkänd – den att sjelf vara sitt hjertas herrskarinna, att efter fritt behag kunna råda öfver sina känslor. Det låg uti riddaretidens anda, att ungmön företrädesvis skänkte sitt hjerta åt den, som på stridernas fält skördat ärans lager. Hoppet om ungmöns ynne st var derföre den sporre, som manade riddaren till ädel bragd, den ledstjerna, som genom tusende faror förde honom till seger. Det är i denna anda, som ifrågavarande ämne skildras i medeltidens hjeltesånger och riddare-sagor.

På en helt annan grund stöder sig ämnet för hjeltesången hos de folkslag, hvilka frågan här gäller. Hos dem var qvinnan förut, och är till en del ännu en betryckt

1021 Castrén relates his observations about the situation and treatment of women among the Siberian peoples in his travel reports. See them in this series. (TS)

och misshandlad sla[f]vinna, en viljelös varelse, en vara, som köpes med en annan vara. Det är henne icke tillåtet att hysa några önskningar i lifvet, hon får åtminstone icke gifva luft åt dem, utan klokheten bjuder, att hon liksom ett ogräs utrotar hvarje förhoppningsrik känsla, som efter naturens ordning vill arbeta sig fram i hennes bröst. Till trälinna född, måste hon med lugnt mod åse, huru fäder och bröder köpslaga om hennes hjerta och bortsälja det för mindre än trettio silfverpenningar. Sjelf får hon vid denna handel icke ega någon talan.¹⁰²¹

Är nu qvinnans ställning så ofri och beroende, så frågas: hvad kan väl då vara motivet för hjeltebragden? Hvad är det, som förmår mannen att våga lif och blod för en svag, misshandlad och föraktad slafvinnas skull? Man bryr sig ju icke om hennes kärlek och tillgifvenhet; det är endast hennes person man vill ega, och då den kan vinnas med några rendjur eller ridhästar, hvarföre skall man då strida?

För att besvara denna fråga, nödgas jag framhålla en paragraf ur den Samojediska och Tatariska äktenskapsbalken. Det är den paragraf, som stadgar att äktenskapliga förbindelser ej få ingås emellan individer af samma stam, utan de begge contrahenterna måste nödvändigt tillhöra tvenne skilda stammar. Men fordom stodo de olika stammarne merendels i ett högst fiendtligt förhållande till hvarandra. Färden till en främmande stam måste, för att begagna mig af hjeltesångens egna ord, banas ”genom männens svärdsegg och hjeltars stridsyxor.” Det var åtminstone ganska ofta omöjligt att genom fredlig bemedling vinna en maka ur den fiendtliga stammen. Härtill kom ännu, att den rådande polygamien föranledde en stark afsättning på den handelsvara, som man kallade qvinna, i följd hvaraf unga flickor voro både sällsynta, mycket eftersökta och svåra att vinna. Därföre kunde äfven i bästa fall äktenskapliga förbindelser ej afslutas utan långvariga underhandlingar, mer eller mindre betydliga omkostnader och andra olägenheter. För att med ens afböja alla dessa hinder och svårigheter, hände det icke sällan att den starke med väpnad arm

tillkämpade sig en maka. Det är företrädesvis bragder af detta slag, som Tatarer och Samoieder i sina hjertesånger förherrligat.

Jag är öfvertygad derom, att det ursprungligen är samma grund, hvarpå äfven den Finska hjertesången stöder sig, ehuru den under tidernas lopp antagit en skönare, vekare, mera human character. Qvinnans rättighet att sjelf bestämma sitt öde är i våra hjelterunor redan i någon mon erkänd, och såsom villkor för sin ynest fördrar ungmön äfven i dessa runor att den man, som gör anspråk på hennes hjerta, skall hafva utmärkt sig genom ärofullt utförda bragder. Emellertid framskymtar genom denna ridderliga slöja ännu ett och annat asiatiskt drag. Liksom Tatarer och Samoieder, voro äfven Finnarne fordom söndrade i stammar, hvilka lefde i en inbördes fiendskap. Runorna omtala endast tvenne sådana stammar, men traditionen känner långt flera, bland hvilka somliga ännu i dag lefva i spändt förhållande till hvarandra. Oaktadt den hätskhet och fiendskap, som de särskilda stammarna närde mot hvarandra, måste likväl enligt våra fornsängers vittnesbörd äfven den Finske hjelten välja sig en brud ur en främmande stam, och hade han en friare[-]färd i sinnet, så plögade han stundom

”Kläda sig i jernsmidd skjorta,
Stålsmidt bälte på sig spänna”,¹⁰²² eller åtminstone
Taga guld, hvad mössan fyllde,
Hattens kupa full med silfver.”¹⁰²³

Uttryckligen angifva våra gamla runor, att de Finska hjeltarna ej skydde att med armens rätt bemäktiga sig jungfruns hand, och många skäl finnas äfven till den förmodan, att en mössa, fylld med silfver och guld, varit en af de yppersta talmän hos våra förfäder. Vi finna med ett ord i de Finska, Turkiska och Samoiediska folkens hjertesånger ursprungligt samma grunddrag, men dessa drag hafva dock, såsom jag redan nämnde, i våra sånger blifvit i betydlig mon mildrade och förädlade. En

1022 Lemminkäinen leaving to Pohjola to get a bride: “Hyöteleksen, vyötteleksen, / Rautapaitohin paneksen, [...]” Kalewala: V/95–96. (TS)

1023 Castrén has taken these words out of their context and uses them differently from the text of the Kalevala. There, they are connected from the episode, where Ilmarinen is smithing a wife of gold and silver for himself and using for it “kultia kypärin täyen, / hopehia huowan täyen”. Kalewala: XX/89–90. (TS)

flägt af medeltidens riddare-anda har äfven inträngt till våra bortgömda dalar och tryckt sitt insegel på våra hjeltesånger, hvilka derföre i sitt nuvarande skick erbjuda många öfverensstämmelser med Germaniska folkens riddare-sånger.

Man måste öfverhufvud i fråga om de finska folkens slägtskap med Turkar och Samoieder taga i betraktande, att flera grenar af den Finska stammen i mera än tusen år lefvat i nära beröring med såväl Germaniska som Slaviska nationer, hvilka inympat sin bildning på nämnda stam och till en icke ringa del utplånat dess ursprungliga skaplynne. Men så vidt detta ännu kan uppdragas, röjer det en omisskännelig likhet både hos Finnar, hedniska Turkar och Samoieder. Man kan af sådan anledning knappt hysa något tvifvel om dessa folkstammars inbördes förvandtskap. Men det förhåller sig med befryndade nationer, liksom med befryndade individer: att de en gång måste hafva haft ett och samma hem, att de utgått ur ett gemensamt bo. Det har utan tvifvel gifvits en tid, då Finnar, Turkar och Samoieder ännu lefde i broderlig förening med hvarandra. Men skulle äfven forskaren på grund af sin första trosartikel, som bjuder honom att ingenting tro, att ingenting antaga utan exakt bevisning – skulle, säger jag, forskaren betvifla förvandtskapen emellan ifrågavarande tre folkstammar, så berättigar dock i hvarje fall den obestridliga likheten i deras språk, seder, lefnadssätt m. m. till det antagande, att de åtminstone i uräldsta tider lefvat i yttre beröring med hvarandra, att de någon gång i verlden egt gemensamma boningsplatser. Häfderna hafva lemnat oss i okunnighet om Finnarnes äldre hemvist, och skall det lyckas oss att om dem erhålla någon tillförlitlig kännedom, så måste det ske derigenom, att de omförmälda turkiska och samoiediska stammarnes äldsta bostäder blifva utredda.

I och för utredande af Samoiedernas språk, historie och öfriga förhållande har jag anställt mångåriga forskningar och dervid kommit till det osvikliga resultat, att den Samoiediska stammen utgått ifrån Högasien och

varit der bosatt i den Sajanska bergsbygden eller i det öfra området af Jeniseiska flodsystemet. Här träffade jag många små Samojed-stammar, hvilka nu lefde kring-skurna af turkiska och mongoliska folkslag. Bland de öfrigblefne Samojederna hade blott en enda liten stam, eller så kallad uluss, räddat sitt språk och sin nationalitet¹⁰²⁴; alla de öfriga stammarne hade redan antagit de Turkiska och Mongoliska folkens tungomål, deras seder och lefnadssätt. De erinrade sig icke desto mindre sin Samojediska härkomst, hvilken för öfrigt på det klaraste framträdde både i språkliga och andra minnesmärken. Så upptäckte jag, att endast nämna ett exempel, hos den inom Chinas gränser boende Sojot-släkten några familje-namn, hvilka äfven förekomma hos de vid Ishafvets stränder irrande Samojederna. – Det kan således intet tvifvel ega rum om de nordliga och sydliga Samojedernas gemensamma härkomst, men väl kunde af de författare, som antaga en polar-ras, det inkast möjligen göras, att de sydliga Samojederna tilläfventyrs skulle ifrån Ishafvets bygder hafva invandrat till sina nuvarande bostäder inom den Sajanska bergsbygden. Ett sådant antagande strider dock emot historiens vittnesbörd, ty så långt mennisko-slägtets häfder gå tillbaka, hafva alla större folkrörelser för sig gått ifrån söder till norr och ej tvertom: från norr till söder. Det ligger också helt och hållet utom sannolikhetens område – detta antagande af en polar-ras, som skulle hafva haft sin vagga vid den norra oceanens isbelagda stränder. En natur, som med möda förmår mana till lif en och annan nödvuxen planta, huru skulle väl den hafva kunnat ur sitt sköte framalstra ett mennisko[-]par. Hvad särskildt Samojederna beträffar, så bevisar äfven deras släktskap med Turkarne, att de härstamma från sydliga nejder. Detsamma bekräfta äfven deras egna traditioner, hvilka uttryckligen hänvisa på de Sajanska bergen såsom den punkt på jorden, hvarifrån den vidt spridda Samojed-stammen utgrenat sig öfver det nordliga Asien och Europa.

Det är en annars mycket gängse tradition hos flera Asiatiska folkslag, att de i tidens begynnelse lefvat

1024 Castrén means Kamassian Samoyeds. Cf. travel diaries of 1847 in a later volume of this series. (TS)

- 1025 Castrén's most likely source on the flood myths was Klaproth 1823: 19–34, 41–42. For an extensive survey on deluge myths of different peoples and regions, see Dundes (ed.) 1988. (TS)
- 1026 Tannu-Ola or the Tangdy-Uula Mountains: situated at N51°4' E92°25'. It is not known, what Chinese sources Castrén knew, but he apparently knew them from literature, most probably Klaproth 1823: 203–216. Their relation to Turkic peoples of Central Asia was related in Castrén's time also in Prichard 1844: 304–317. (TS)
- 1027 Castrén means here the German geographer Carl Ritter (1779–1859) who expressed this assumption in Ritter 1832: 193. See also Klaproth 1823: 210. (TS)
- 1028 Abu al-Ghāzī Bahādur (1603–1663): khan of Khiva, author of works on the history of Turkic peoples in Central Asia. The New Encyclopædia Britannica 1: 43. (TS)

concentrerade vid någon större bergskedja och derifrån efterhand utbredd sig öfver slättlandet. Denna tradition har utan tvifvel sin sannfärdiga grund och eger sin hän tydning på den stora vattenflod, som enligt flera folkslags samstämmiga vittnesbörd öfversvämmat jorden och tvungit dess invånare att söka sin räddning på de högsta bergspetsarne. Greker, Judar, Chinesare, Tibetanare, Hinduer, ja till och med Amerikanare ega traditioner om den så kallade syndafloden.¹⁰²⁵ På särskilda delar af jorden omtalar man höga berg, som under öfversvämningen skulle hafva räddat människoslägtet ifrån fullkomlig undergång. Berget Ararat var troligen icke mensklighetens enda tillflyktsort och Noachs ark icke dess enda räddnings-planka. Samma rätt till erkännande som Judarnes, hafva äfven andra folkslags traditioner, och erkänner man en gång syndafloden för ett historiskt factum, såsom den af nyare forskare nästan allmänt erkännes, så äger man häri en naturlig förklaring till de gängse berättelserna om folkslagens utgång ur höga bergskedjor. Jag anser det på sådan grund för sannolikt, att de Sajanska bergens skyhöga toppar tjentat Samojederna till ett landningsställe under den stora öfversvämningen. Så mycket kan åtminstone anses för afgjort, att Samojedstammen ganska tidigt varit bosatt inom detta bergssystem, och att de sista spåren af nämnda stam här försvinna.

I en oafbruten fortsättning med de Sajanska bergen förtlöper den vestra *Altai-gruppen*, hvars egentliga kärna utgöres af *Stora Altai*, som utbreder sig emellan Ob- och Irtisch-flodernas källor. En annan ganska mäktig knut af de Altaiska bergen bär namnet *Tangnu-Ola*¹⁰²⁶, som ligger i söder om Jenisei, ej långt ifrån de Sajanska bergen. Enligt hvad Chinesiska källor antyda, voro *Stora Altai* och *Tangnu-Ola* af ålder sätet för den turkiska stammen. Tvenne af nutidens största forskare Klaproth och Ritter¹⁰²⁷ förmoda, att dessa berg varit Turkarnes tillflykt under öfversvämningen. Åtminstone har nämnda stam sedan uråldriga tider varit hemma stadd i denna bergsbygd. Detta intygar, utom Chinas annalister, äfven en inhemsk historie-skrifvare Abulghasi-Bahadur-Chan¹⁰²⁸,

som förtäljer att Turkarnes stamfader nedsatt sig i den Altaiska bergstrakten, nära sjön Issikol¹⁰²⁹. Hos Abulghasi bär denne stamfader namnet Turk, och det säges uttryckligen att han varit en son af Japhet. Följaktligen skedde äfven enligt den Muhamedanska författarens uppgift Turkarnes bosättning vid Altai i en ganska tidig ålder, men såsom rättrogen Muselman kunde han icke anse Turkarne för ortens urinnevånare, utan lät dem på grund af den Mosaiska traditionen, som äfven de Muhamedanska Turkarne erkänna, utgå ifrån paradiset och det förlofvade landet.

Det är i sanning en i högsta grad öfverraskande företeelse, att äfven hädforskningen tyder på ett gemensamt hem för de med hvarannan befryndade Turkiska och Samojediska folkstammarne. Detta hem var enligt min föregående framställning beläget i västra Högasien vid de Sajanska bergen och västra Altai-kedjan, inom området af källorna för Ob, Irtisch och Jenisei. Det är i samma nejd, som äfven den Finska stammens vagga på grund af dess förvandtskap med Turkar och Samojeder måste sökas. En lärd Ungrare vid namn Czoma de Körös¹⁰³⁰ hoppades finna den Ungerska och hela den Finska stammens ursprungliga fädernesland i en annan trakt af Högasien, i Tibet. Ledd af denna förhoppning banade han sig väg ända till Dalai Lamas rike, dvaldes der 11 år i klostret Zimskar¹⁰³¹ och fullföljde rastlöst sitt föresatta ändamål under mödor och försakelser af alla slag. Frukterna af Körös' bemödanden äro den lärda verlden bekanta. Han har lemnat oss nyckeln till Tibets rika litteratur, men den finska stammens första fädernesland har han ej funnit, och med sitt compass ej kunnat finna. Jag har med uppmärksamt öga följt den Finska folkvandringen, och om jag icke mycket misstagit mig, så förlora sig de sista spåren af Finnarne och den Finska stammen, såsom jag redan nämnde, inom de Altaiska och Sajanska bergssystemerna. Här hör man ännu i dag Tatarerna förtälja om en ljusögd¹⁰³² folkstam, Akkarak benämnd, hvilken af ålder skulle hafva varit bosatt i landet och tros hafva uppreßt de åldriga grafkummel,

- 1029 Issyk-Kul/Isyk-Köl/Yssyk-Kul is a lake in Central Asia at N42°25' E77°12'. (TS)
- 1030 Sándor Körösi Csoma (Alexander Csoma de Körös, 1784/8–1842) was a Hungarian linguist who attempted to find the Hungarians' original home in Asia. Therefore he travelled especially in Middle East, Central Asia, and northern India in 1820–1842. Fox 2001. (TS)
- 1031 Phugtal Gompa Monastery in Zanskar in Yammu and Kashmir, situated at N33°16'6" E77°10'51". Rizvi 2012: 88, 284–285. (TS)
- 1032 Mscr.: ljus-/ögd.

- 1033 The Ija discharges into the Angara, a large tributary of the Yenisei, at N55°31'51" E102°9'13". (TS)
- 1034 The Simojoki discharges into the Gulf of Bothnia at N72°79'25.6 E41°00'54 (N65°37'22" E25°2'48"). (TS)
- 1035 The Kolva runs into the river Uza at N65°55'35" E57°19'0". (TS)
- 1036 These comparisons are not accepted by linguistics today. (TS)

som öfverallt anträffas på stepperna. I öfverensstämmelse med denna tradition angifver äfven den chinesiska historien att ett folk af blond ras fordom skulle hafva bott norr om det nyss omförmälda berget *Tangnu-Ola*, liksom åter Turkarne påstås hafva varit bosatta söder om detsamma. Det är icke otroligt, utan tvertom högst sannolikt, att man med folk af den blonda rasen har att förstå Finska stammar, ty i alla tider har den blonda färgen blifvit ansedd såsom ett af deras mest characteristiska kännetecken. Märkvärdigt nog finnes också inom Irtischska flod-området ett ortsnamn *Sumi*, som nästan bokstafligen öfverensstämmer med den för Finland inhemska benämningen *Suomi*. Utom denna anträffas i förrberörda nejd många andra locala benämningar, hvilka äfven förekomma i Finland och till en del jußt i Finskan ega sin förklaring. Jag vill exempelvis anföra några bland de viktigaste. Floden Jenisei kallas af Tatarerna *Kem*, och samma namn ega äfven åtskilliga floder både i Finland och Ryska Karelén. Ordet ljuer i våra dialekter *Kem*, *Kemi*, *Kymi*, och eger i Finskan betydelsen af "stor flod" eller "moderflod." Till det Jeniseiska systemet höra bifloderna: *Sim*, *Ija*¹⁰³³ och *Ijus*, hvilka benämningar ega en öfverraskande likhet med de Finska flodnamnen: *Simo*¹⁰³⁴ och *Ijoki*, som jemväl förekomma i trakten af *Kemi* i Norra Österbotten. Bland öfriga bifloder till Jenisei förtjena att nämnas: *Oja*, som i Finskan betecknar en bäck; *jaga*, beslägtadt med det Finska *joki* och det lappska *joga*; *Kolva*¹⁰³⁵, ett namn, som äfven förekommer i Finland, Perm, Archangel, och i de Finska språken eger betydelsen af ett "fiskrikt vatten." Vid källorna af Jenisei ser man tvenne bergstoppar eller taskyler, af hvilka den ena i betydlig mon höjer sig öfver den andra. Den högre toppen kallas af Tartarerna *kyrky-taskyl*, och den lägre *ala-taskyl*, hvilka benämningar ofrivilligt erinra om de Finska orden *korkia* hög och *ala* låg.¹⁰³⁶ Skulle nu ett och annat af dessa benämningar äfven kunna härledas ifrån de Tatariska språken, så bevisar i alla tillvaron af lika ljudande ord i Finland och Altai, att de Finska och Altaiska språken måste vara beslägtade, och att följaktligen

Finnarne ifrån Altai-bergen invandrat till sina nuvarande bostäder.

Med förbigående af åtskilliga andra bevis, som ännu kunde anföras till stöd för min mening om Finnarnes utvandring ifrån trakterna af Altai, vill jag endast omnämna den högst viktiga omständighet, att enskildta grenar af den Finska stammen ännu i denna dag anträffas i närheten af detta sitt urgamla säte. De äro vanligen kända under namn af *Ostjaker* och *Woguler*, men inbegripas äfven under den gemensamma benämningen af *Ugrier* eller *Jugrier*. För det närvarande äro dessa stammar bosatta längs hela det nedra loppet af floderna Ob och Irtisch. Här bodde af ålder en Turkisk stam, benämnd *Ögur* eller *Jögur*¹⁰³⁷, och de Finska stammarna blefvo tvifvelsutän för sitt nära granskap af främmande nationer förvexlade med de Turkiska Ugrierna. Det är för öfrigt icke Ostjaker och Woguler allena, som erhöilo detta namn. Äfven Magyarernes benämning af Ungrer är af samma ursprung, liksom äfven sjelfva det Ungerska folket till sina närmaste stamförvandter räknar Ostjaker och Woguler.

Ungrarne vilja, såsom bekant är, af national-fåfänga icke erkänna denna förvandtskap, och kanske var det till en del äfven denna fåfänga, som förledde Körös att söka Ungrarnes vagga i Tibet, der jemväl enligt Chinesiska annalistens vittnesbörd en gren af den vidt frejdade Turkiska Uigur-stammen fordomtima skall hafva uppehållit sig. Utom Körös hafva äfven andra både Ungerska, Tyska och Franska lärda uppsökt alla möjliga skengrunder för att, tvertemot all sanning och rättvisa, afskilja Ungrarne ifrån den ringa aktade Finska stammen.¹⁰³⁸ Vi kunna ej förundra oss deröfver, ty äfven vår egen känsla vill uppresa sig vid åtankan derpå, att Lappar och Samojeder äro våra blodsförvandter.¹⁰³⁹ Det är ju just denna känsla – den vördnadsfulla känslan för höga och lysande anor, som äfven förmått flere bland vårt lands lärda att söka vår vagga i Grekland och det förlofvade landet. Vi måste dock resignera ifrån all förvandtskap med Hellener, med Israels tio stammar, med jordens stora, privilegierade

1037 Uyghur. (TS)

1038 The discussion has continued with strong political connotations since then in Hungary. See, e.g., Laakso, Johanna, Brave New Linguistics (<https://hungarianspectrum.wordpress.com/category/finno-ugric-linguistics/>). (TS)

1039 The genetic roots of a people and the origin of its language are no longer considered dependent on one another. See, e.g., Häkkinen, J., 2010. (TS)

1040 This idea of the decisive significance of a man's work is reflected also in Castrén's lectures at the university. See them in this series. (TS)

nationer i allmänhet, och vare det härvid vår tröst, att ändå "en och hvar är sina handlingars son," att all sann och verklig adel måste vara sjelfförvärfvad. Det kan vara ovisst, om det Finska folket förmår tillvinna sig ett aktadt namn i häfderna, men visst är att efterverldens dom öfver oss kommer att grunda sig, icke på våra anors, utan på våra handlingars beskaffenhet.¹⁰⁴⁰